

Ingen frågade efter krigsbarnens ärr

Efter att ha läst Karl-Erik Kronströms debattartikel "Krigsbarnen har sår i själen" (Hbl 11.2) vill även jag komma med några synpunkter. Jag har sett den prisbelönta dokumentärfilmen *Sotalapset - Krigsbarn* och kan för min del försäkra att filmen inte var för negativ. Det är så sant som Karl-Erik skriver: "De flesta har aldrig låtit sin röst bli hörd." Och inom en snar framtid har dessa 70 000 röster tystnat för evigt.

Våren 1944 var jag med mina två systrar och våra tre kusiner på väg till Sverige via Torneå tillsammans med många andra finska krigsbarn. Vi övernattade i ett bönehus i Haparanda, tätt hoppackade på golvet. Under den blåa stjärnku-polen hördes ramaskri som aldrig tycktes ta slut, hur de svenska lottorna än försökte trösta barnen. De stressade lottorna hade fullt upp med att byta torrt på de minsta barnen som i sin ångest vätt ned sig. Vad jag kan minnas så fanns

det inte med på vår långa, mödosamma resa en enda vuxen person som behärskade finska och ord som t.ex. "vettä, vettä, vesijano" ljud för döva öron.

Jag minns än i dag hur det kändes att skicka i väg min tvååriga lillasyster som krampaktigt klamrade sig fast vid sin jämnåriga kusin där de stod framför lottorna inne i tågva-gnen. Anledningen att vi måste lämna bort henne var att vår mor var intagen på sjukhus och vår far var vid fronten. Några far- eller morföräldrar hade vi inte längre. Vår mor-mor, som hade varit inneboende hos oss och varit vårt "allt i allo" omkom bara 51 år gammal vid ett bombanfall i Åbo under vinterkriget.

Den ångest vi då kände går inte att med ord beskriva. Efter all gråt och stress, då ingen mera kunde behärska sig, blev det plötsligt kusligt tyst och tomt. Efter två långa år återvände dessa barn tillbaka till Finland välgödda och välklädda. Men vilka ärr de-

ras själar bar på, frågade ingen efter.

Nu var vi alltså på väg till Lindesberg. Syskonen Ericsson hade lovat att ta hand om oss alla sex: tant Tora skulle ta en av oss, tant Edla en annan, tant Astrid skulle få tillbaka "sitt älskade barn" och tant Agda, som hade tagit hand om min lillasyster under hennes första vistelse i Sverige, hade lovat ge hem åt oss alla tre syskon.

Alltså anlände vi sex flick-barn, efter en mödosam resa till Lindesbergs station där vi mottogs med kramar och glädjetårar. Men nu var det så olyckligt, att tant Edla, som hade lovat att ta hand om en av kusinerna, plötsligt hade insjuknat och dött i gulsot. På grund av detta blev det stor förvirring, medan tanterna försökte förklara för lottorna att ett av dessa sex barn saknade en mottagare. Påföljden blev att vår sexåriga kusin bokstavligen slets från våra händer och två lottor lyfte det förtvivlat kämpande bar-

net tillbaka på tåget som omedelbart därefter lämnade stationen och fortsatte söderut. Vilket fruktansvärt öde som väntade den här lilla flicka i sitt nya hem, hade vi då ingen aning om. Hon blev sexuellt utnyttjad.

Kriget tog ju slut i september samma år, men resan hem tillbaka till Finland dröjde ännu några månader. Norra vägen var spärrad och i Östersjön lurade minor. Vi flög hem först i januari 1945. Även vår ensam-ma kusin återvände. Hon hade förvandlats till en tystlåten, in-bunden sjuåring.

För att denna sorgliga historia skall få ett "lyckligt slut" kan jag tala om att alla vi sex flickor tog studenten, alla skaffade vi oss ett yrke: tre blev teckningslärare, en laborant, en tv-regissör, en inredningsarkitekt. Min lilla syster t.o.m. doktore-rade och blev universitetslära-re. Men man kan så här efter-åt undra om hon inte ändå under alla dessa år ständigt bu-rit inom sig den lilla utlämnade tvååringens ångslan som gång på gång frågat: "Duger jag nu då, är jag nu tillräckligt bra?"

RITVA ANDERSSON
Vårdö, Åland

Hbl. 27/2-04